2026

UGNYDS404

सांख्यकारिका

Full Marks-60

Time -$2\frac{1}{2}$ hours

अधस्तनानां प्रश्नानां संक्षिप्तमुत्तरं प्रदेयम्- **1×10=10**

1. सांख्यमते कति प्रमाणमिष्टम्?
2. सांख्यमते प्रकृतिविकृतयः कति भवन्ति?
3. सत्कार्यवादे उत्पत्तेः पूर्वं कार्यं कीदृशम्?
4. सदसद्भ्याम् अनिर्वचनीयं किम्?
5. अहंकारः कतिविधो भवति?
6. सत्वरजस्तमसां साम्यवस्था किं कथ्यते?
7. 'व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात्' इत्यत्र 'ज्ञ' शब्देन कः बोद्धव्यः?
8. सांख्यमते सत्त्वगुणस्य स्वभावः कः?
9. 'प्रदीपवच्चार्थतो वृत्तिः' कस्य?
10. सांख्यमते सूक्ष्मशरीरे कति अवयवाः सन्ति?

अधोलिखितानां पञ्चानां टिप्पणी विधेया - **6×5=30**

11. प्रतिविषयाध्यवसायो दृष्टं त्रिविधमनुमानमाख्यातम्।
    तल्लिङ्गलिङ्गिपूर्वकमाप्तश्रुतिराप्तवचनं तु ॥
12. असदकरणादुपादानग्रहणात् सर्वसम्भवाभावात्
    शक्तस्य शक्यकरणात् कारणभावाच्च सत्कार्यम् ॥
13. सत्त्वं लघु प्रकाशकमिष्टमुपष्टम्भकं चलं च रजः ।
    गुरु वरणकमेव तमः प्रदीपवच्चार्थतो वृत्तिः ॥
14. जननमरणकरणानां प्रतिनियमादयुगपत्प्रवृत्तेश्च।
    पुरुषबहुत्वं सिद्धं त्रैगुण्यविपर्ययाच्चैव ॥
15. प्रकृतेर्महांस्ततोऽहङ्कारस्तस्माद् गणश्च षोडशकः ।
    तस्मादपि षोडशकात्पञ्चभ्यः पञ्च भूतानि ॥
16. दुःखत्रयाभिघाताज्जिज्ञासा तदभिघातके हेतौ ।
    दृष्टे सापार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात्॥
17. प्रीत्यप्रीतिविषादात्मकाः प्रकाशप्रवृत्तिनियमार्थाः ।
    अन्योऽन्याभिभवाश्रयजननमिथुनवृत्तयश्च गुणाः ॥

अधस्तनेषु द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ - **10×2=20**

18. सांख्यशास्त्रदिशा गुणानां स्वरूपं प्रतिपादयत।
19. सांख्यशास्त्रदिशा सृष्टिप्रक्रियां वर्णयत।
20. यथाग्रन्थं पुरुषसिद्धिं विवेचयत।
21. सांख्यनये त्रिविधप्रमाणानि कानीति स्पष्टयत।

****

2026

UGNYDS404

सांख्यकारिका

Full Marks-60

Time -$2\frac{1}{2}$ hours

अधस्तनानां प्रश्नानां संक्षिप्तमुत्तरं प्रदेयम्- **1×10=10**

1. सांख्यमते कति प्रमाणमिष्टम्?
2. सांख्यमते प्रकृतिविकृतयः कति भवन्ति?
3. सत्कार्यवादे उत्पत्तेः पूर्वं कार्यं कीदृशम्?
4. सदसद्भ्याम् अनिर्वचनीयं किम्?
5. अहंकारः कतिविधो भवति?
6. सत्वरजस्तमसां साम्यवस्था किं कथ्यते?
7. 'व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात्' इत्यत्र 'ज्ञ' शब्देन कः बोद्धव्यः?
8. सांख्यमते सत्त्वगुणस्य स्वभावः कः?
9. 'प्रदीपवच्चार्थतो वृत्तिः' कस्य?
10. सांख्यमते सूक्ष्मशरीरे कति अवयवाः सन्ति?

अधोलिखितानां पञ्चानां टिप्पणी विधेया - **6×5=30**

11. प्रतिविषयाध्यवसायो दृष्टं त्रिविधमनुमानमाख्यातम्।
    तल्लिङ्गलिङ्गिपूर्वकमाप्तश्रुतिराप्तवचनं तु ॥
12. असदकरणादुपादानग्रहणात् सर्वसम्भवाभावात्
    शक्तस्य शक्यकरणात् कारणभावाच्च सत्कार्यम् ॥
13. सत्त्वं लघु प्रकाशकमिष्टमुपष्टम्भकं चलं च रजः ।
    गुरु वरणकमेव तमः प्रदीपवच्चार्थतो वृत्तिः ॥
14. जननमरणकरणानां प्रतिनियमादयुगपत्प्रवृत्तेश्च।
    पुरुषबहुत्वं सिद्धं त्रैगुण्यविपर्ययाच्चैव ॥
15. प्रकृतेर्महांस्ततोऽहङ्कारस्तस्माद् गणश्च षोडशकः ।
    तस्मादपि षोडशकात्पञ्चभ्यः पञ्च भूतानि ॥
16. दुःखत्रयाभिघाताज्जिज्ञासा तदभिघातके हेतौ ।
    दृष्टे सापार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात्॥
17. प्रीत्यप्रीतिविषादात्मकाः प्रकाशप्रवृत्तिनियमार्थाः ।
    अन्योऽन्याभिभवाश्रयजननमिथुनवृत्तयश्च गुणाः ॥

अधस्तनेषु द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ - **10×2=20**

18. सांख्यशास्त्रदिशा गुणानां स्वरूपं प्रतिपादयत।
19. सांख्यशास्त्रदिशा सृष्टिप्रक्रियां वर्णयत।
20. यथाग्रन्थं पुरुषसिद्धिं विवेचयत।
21. सांख्यनये त्रिविधप्रमाणानि कानीति स्पष्टयत।

****